

Gemeente Amsterdam
Dienst Onderzoek en Statistiek

Stille gebieden in de stad

Project 7277

In opdracht van de dienst Milieu en Bouwtoezicht

ir. Hester Booi

dr. Willem Bosveld

Weesperstraat 79
1018 VN Amsterdam
Telefoon 020 527 9474
H.Booi@os.amsterdam.nl

Postbus 658
1000 AR Amsterdam
Fax 020 527 9595
www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, november 2008

Inhoud

Inleiding	5
1 De onderzoeksopzet	7
2 Stilte in Amsterdam	11
2.1 Geluidshinder	15
3 Gevoeligheid voor geluid en behoefte aan stilte	17
3.1 Thuis moet het stil zijn	18
4 Stille plekken in de buurt	19
4.1 Stille plekken zijn 'groene plekken'	20
5 Stille plekken in de stad	23
6 Activiteiten en stille plekken	27
7 Meer stilte in de stad?	29
8 Vrije tijd en tot rust komen	31
8.1 Helft Amsterdammers heeft genoeg vrije tijd	32
8.2 Veel Amsterdammers wandelen en fietsen in hun vrije tijd	34
9 Beperkingen om stille gebieden te bezoeken	37
10 Conclusie	39
Bijlage 1: Achtergrondkenmerken	41

Inleiding

't Is stil in Amsterdam, zong Ramses Shaffy jaren geleden. Voor die stilte was het nodig om een nacht door te halen en door een verlaten stad te lopen. Maar niet iedere Amsterdammer zal tot het diepst van de nacht willen wachten om een moment van rust te vinden. In toenemende mate komt er daarom aandacht voor plekken in de stad waar mensen zich even kunnen afsluiten van de dagelijkse drukte.

Rust en stilte krijgen veel aandacht de laatste jaren. Uit landelijk onderzoek (Alterra, 2002) blijkt dat van de Nederlanders ruim 90% vindt dat de overheid ruimte, rust en stilte moet bevorderen. De vraag is of Amsterdammers hetzelfde vinden van hun gemeente, rust en stilte zijn nu eenmaal niet de eerste associaties met de stad en zeker niet de reden dat de meeste 'import' Amsterdammers naar deze stad zijn getrokken.

In dit onderzoek gaan we in op de behoefte aan stilte van Amsterdammers, wat zij zelf doen om tot rust te komen en wat voor hen de stille plekken in de stad zijn.

Gelijktijdig met het veldwerk van het onderzoek liep er een publiekscampagne. In de verschillende media (Parool, Metro, AT5, etc.) zijn berichten verschenen over stilte en stille gebieden in de stad. Ook was er een website (www.amsterdam.nl/stilleplekken) waarop mensen konden doorgeven wat hun stille plek in de stad is. Als afsluiting is er een (f)luisterloop georganiseerd, inzenders van een stille plek via de website en deelnemers aan de enquête konden zich hiervoor opgeven waaruit twintig winnaars zijn gekozen en geloot.

1 De onderzoeksopzet

Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in welke plekken in de stad door Amsterdammers als stil worden ervaren en welke rol deze plekken hebben in het vinden van rust en ontspanning.

Met decibelmeters is nauwkeurig in kaart te brengen waar wel of geen geluid is in de stad. Maar om stilte te ervaren hoeft het helemaal niet stil te zijn. En sommige geluiden worden juist met stilte geassocieerd. Dit onderzoek gaat uit van deze perceptie van stilte.

Wat zijn volgens Amsterdammers de stille plekken in de stad?

- is of heeft de eigen woonbuurt een stille plek?
- zijn de Amsterdamse groengebieden (parken, plantsoenen, (binnen-)tuinen) stille plekken?
- welke meer “stenige” plekken worden als stil ervaren?

En wat is er kenmerkend aan deze plekken, wat maakt nu juist deze plekken stil?

Voor de stilte ga je niet naar de stad toe, maar als je in de stad woont is af en toe rust wel zo prettig. Of ligt dit anders voor stadsbewoners? Zij kozen er immers voor in de stad te wonen. En wat voor invloed heeft een hectisch, stads leven op de behoefte aan rust?

In welke mate hebben Amsterdammers behoefte aan rust en stilte?

- hoe gevoelig zijn Amsterdammers voor drukte en lawaai?
- hoe druk heeft de Amsterdammer het?

Iedereen moet af en toe tot rust komen of heeft rust nodig om zich goed te voelen. Iedereen heeft daar weer zijn eigen manieren en voorkeuren in. Stilte kan daarin een rol spelen, maar dat hoeft niet voor iedereen te gelden.

Hoe vindt de Amsterdammer zijn rust?

- wat doen Amsterdammers om tot rust te komen?
- waar gaan Amsterdammers heen om rust te vinden?
- welke rol speelt stilte in het vinden van rust?

In dit onderzoek staan drie concepten centraal: rust, stilte en plek. In figuur 1.1 worden concepten schematisch ontleedt.

Rust is een innerlijke ervaring, een gemoedstoestand, waar je iets voor moet doen (of laten) om daartoe te komen. De één komt tot rust door zich juist intensief in te spannen, de ander door juist helemaal niets te doen. Een kort moment van rust kan ontstaan door even alles wat gaande is te blokkeren, een ‘adempauze’ in te lassen.

Maar niet iedereen heeft evenveel behoefte aan rust: door persoonlijke eigenschappen of de mate waarin je dagelijks met drukte te maken hebt. Een druk leven kan leiden tot meer behoefte aan rust.

Stille gebieden in de stad

Rust kan tot bezinning leiden, rust wordt in deze zin vaak in verband gebracht met natuurcultuurbeleving of spiritualiteit.

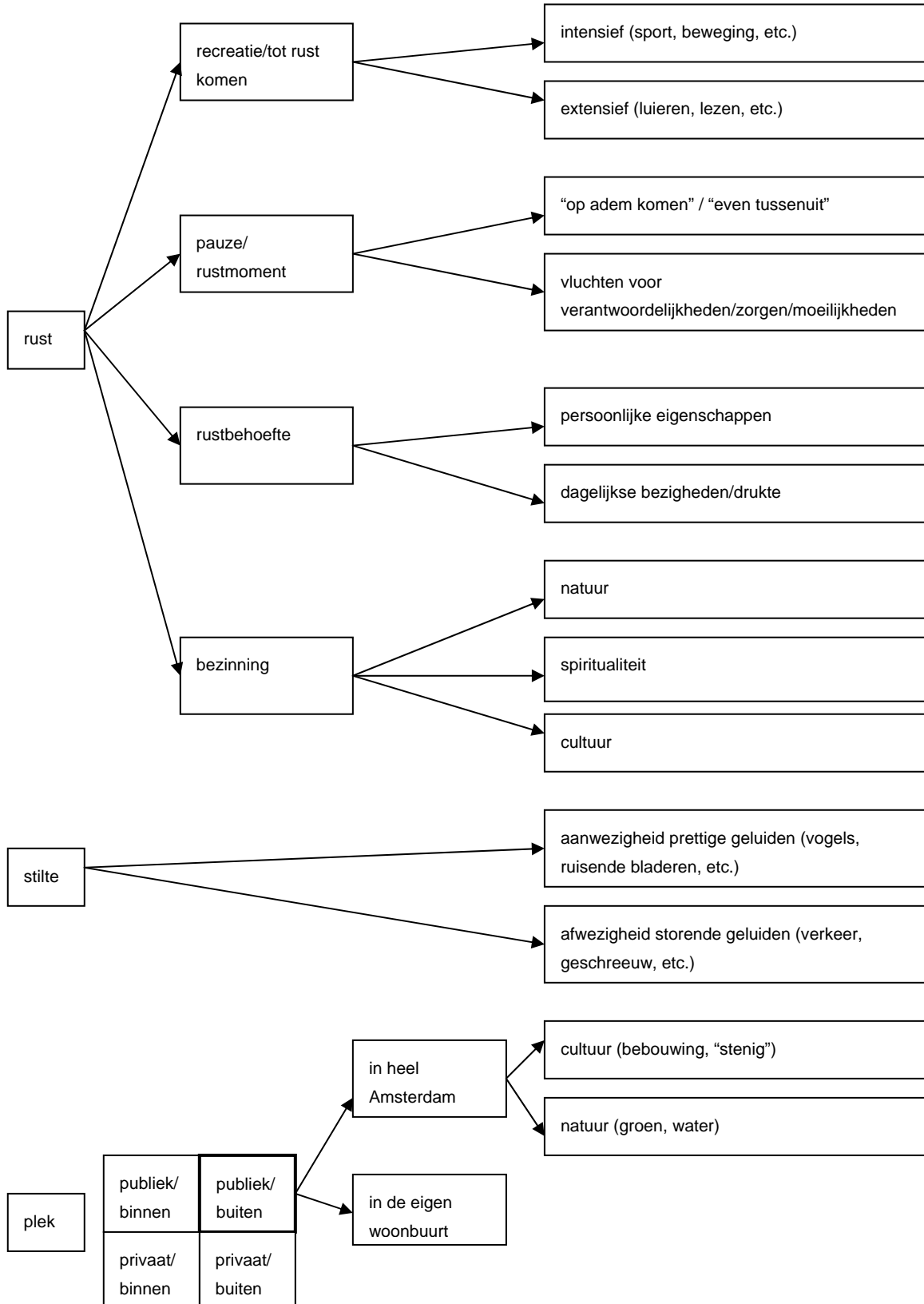
Stilte is een uiterlijke of fysieke ervaring en onderscheidt zich daarmee van rust. De afwezigheid van storende geluiden, maar ook de aanwezigheid van prettige geluiden dragen bij aan de ervaring van stilte.

Stilte en rust is wellicht op veel plekken te vinden, thuis, buiten de stad, in musea of in het park. In het onderzoek gaat de meeste aandacht uit naar plekken in de openbare ruimte: vrij toegankelijke plekken in de buitenlucht. Er wordt gevraagd naar stille plekken in de eigen woonbuurt en in de gehele stad. Ook wordt er onderscheid gemaakt naar meer groene en meer stenige plekken.

Voor het onderzoek zijn in totaal 1.045 mensen in Amsterdam ondervraagd. De vragenlijst is opgenomen in de bijlage. Er is een deel van het online panel van O+S ondervraagd (390 respondenten), telefonisch geënquêteerd (478 respondenten) en face-to-face geënquêteerd (177 respondenten). Hiermee is zoveel mogelijk gezorgd dat de respons representatief is voor alle Amsterdammers. In de bijlage zijn de achtergrondkenmerken van de respondenten opgenomen. Vrouwen, autochtonen en hoger opgeleiden zijn in de respons licht oververtegenwoordigd.

Daarnaast is aan de overige leden van het O+S panel gevraagd hun stille plek in de stad te noemen. Dit leverde 1.280 respondenten op.

Figuur 1.1 Schematische weergaven van rust, stilte en plek

2 Stilte in Amsterdam

De verschillende delen van Amsterdam hebben alle een eigen karakter. Binnen de ring en ten zuiden van het IJ is de bebouwing dichter, zijn er meer voorzieningen, verkeer en mensen dan buiten de ring en in Noord. De drukte in het Centrum is vele malen groter dan aan de randen van de stad. Daar zijn gebieden die zelfs meer een suburbaan of dorps karakter hebben.

In dit onderzoek wordt de volgende indeling aangehouden om onderscheid te maken in verschillende delen van de stad:

Centraal

- Centrum (stadsdeel Centrum)
- Zuid (stadsdeel Oud-Zuid en Zuideramstel)
- Oud West (stadsdeel Oud-West, De Baarsjes, Bos en Lommer en Westerpark)
- Oost (stadsdeel Zeeburg en Oost-Watergraafsmeer)

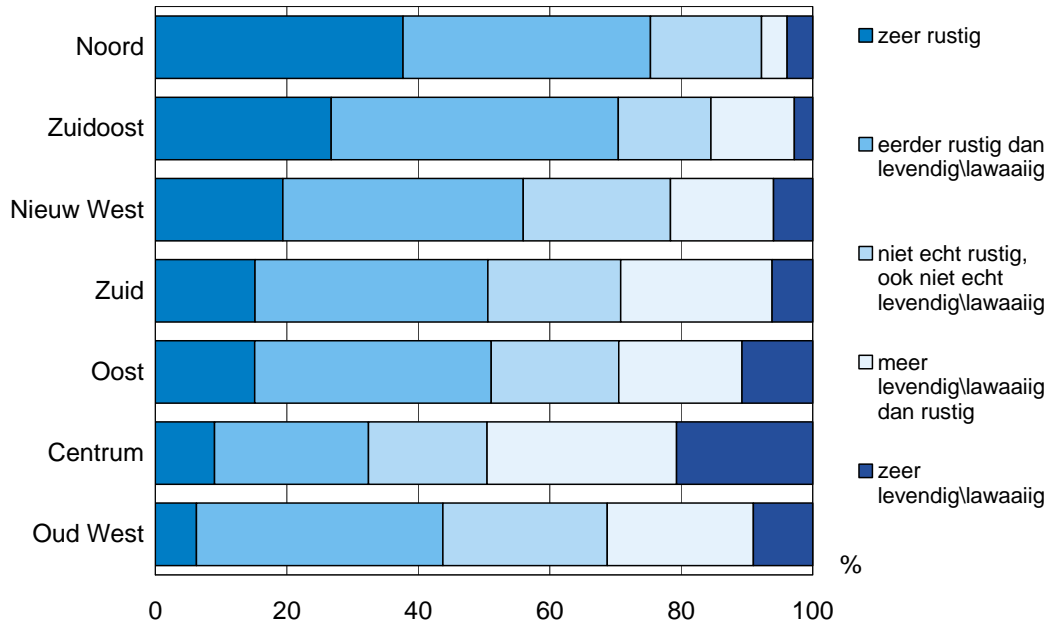
Perifeer

- Noord (stadsdeel Amsterdam-Noord)
- Zuidoost (stadsdeel Zuidoost)
- Nieuw West (stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer, Osdorp en Slotervaart)

In een stad is altijd wel ergens geluid, maar niet iedereen in Amsterdam heeft in de woonbuurt of thuis met lawaai te maken. Hoe verder van het Centrum mensen wonen, hoe rustiger ze hun buurt vinden. De verschillen tussen delen van de stad zijn groot.

In Centrum vindt een derde deel van de respondenten zijn buurt rustig, in Noord woont driekwart van de respondenten in een rustige buurt. Het oude westelijk deel van de stad wijkt af van het algemene patroon, hier worden de buurten zowel niet zeer rustig, maar ook niet zeer levendig/lawaaiig gevonden.

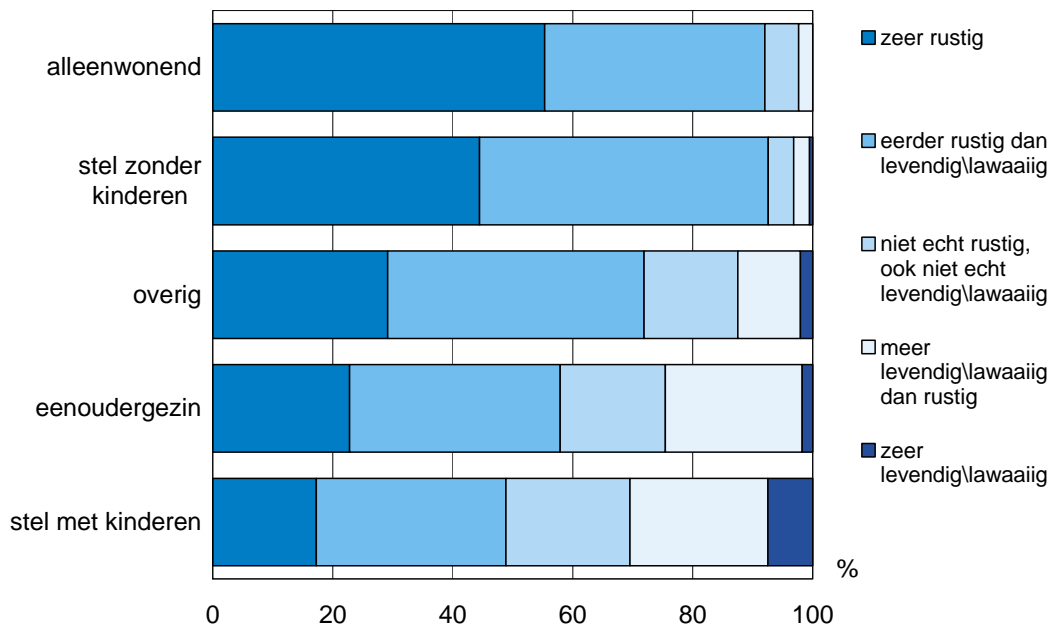
Tabel 2.1 Mate van rust in de woonbuurt

In totaal geeft de helft van de respondenten aan in een rustige buurt te wonen, ruim een kwart vindt zijn buurt levendig of lawaaiig.

Of het rustig in huis is, hangt niet af van waar je woont, maar met hoeveel mensen je het huis deelt. Hoe groter het huishouden, hoe minder rust er in het huis is. Toch geeft nog de helft van de gezinnen met kinderen aan dat het thuis rustig is.

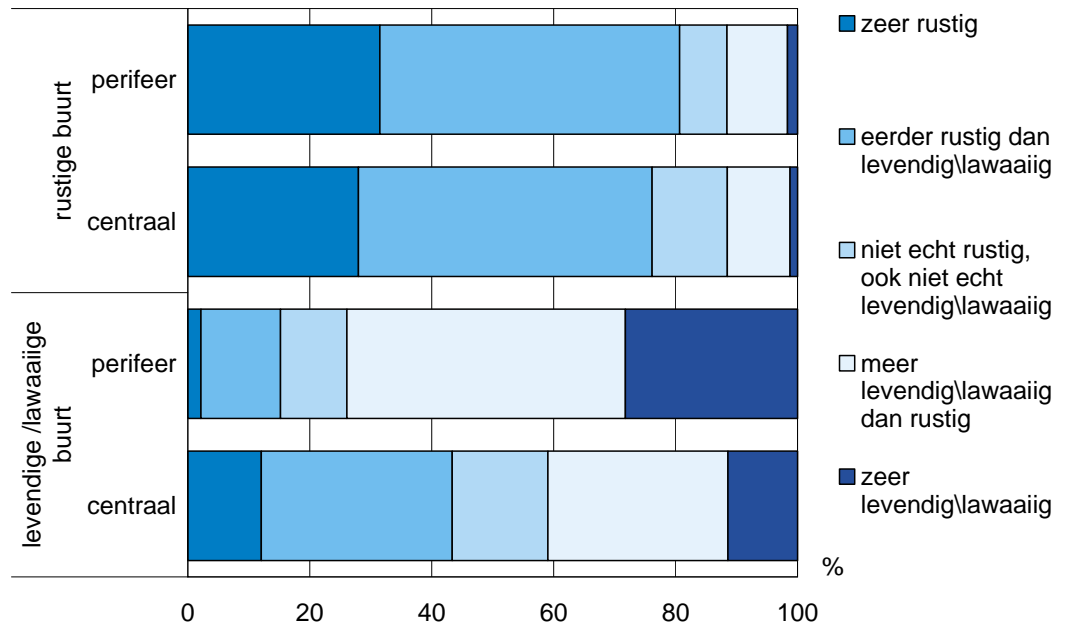
Tabel 2.2 Mate van rust in huis

Op een kleine groep (6%) na hebben de meeste Amsterdammers een buitenruimte bij het huis: een tuin of een balkon vormt de brug tussen de openbare en private ruimte. Bij de meeste respondenten is het rustig in de buitenruimte bij het huis. Van de mensen met een tuin of een balkon vindt 61% daar rust. Voor 23% geldt het omgekeerde, zij hebben juist een lawaaiig balkon.

Een lawaaiig balkon komt door lawaai in de buurt. Maar een lawaaiige buurt hoeft niet altijd een lawaaiig balkon op te leveren. In de buitenwijken levert een lawaaiige buurt vaker lawaai op het balkon op dan in de centrale delen van de stad. De stedenbouw in de buitenwijken is wat ruimer en opener van opzet waardoor het verschil tussen publieke en private ruimte minder scherp is. In de centrale delen van de stad met dichtere bebouwing en binnentuinen is de grens tussen publiek en privaat scherper en daarmee de relatieve rust op het balkon of in de tuin groter. Het geluid van de buurt dringt dan niet door tot de buitenruimte van het huis.

Tabel 2.3 Mate van rust op balkon of in de tuin

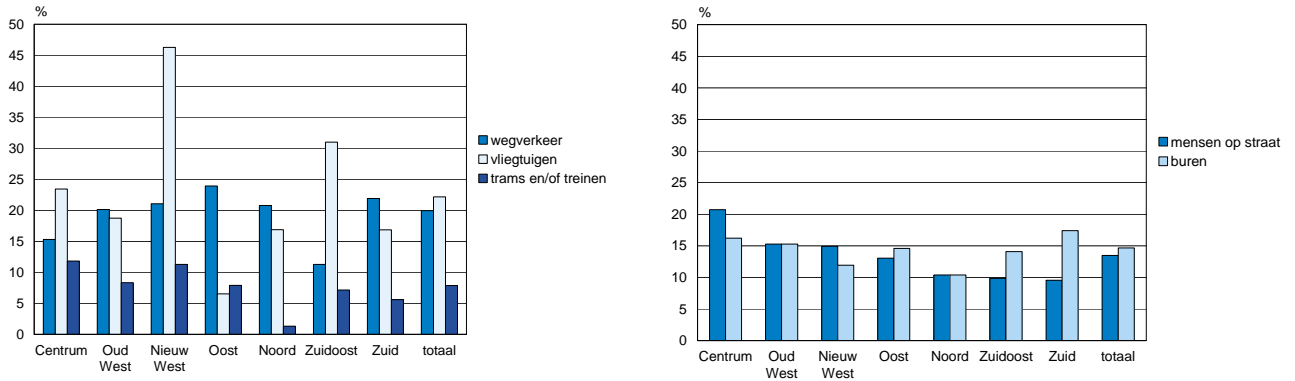
In totaal heeft 35% van de respondenten een rustige buurt, huis en buitenruimte. Slechts 2% heeft op deze drie plekken voornamelijk levendigheid en lawaai.

Voor een groot deel van de Amsterdammers is rust thuis voorhanden. Slechts een kleine groep heeft altijd met geluid te maken.

2.1 Geluidshinder

Eén op de vijf respondenten ervaart enige geluidshinder van wegverkeer. Overlast van vliegtuigen treft vooral mensen in Nieuw West (46%) en Zuidoost (31%). Geluidshinder van trams of treinen komt minder voor, 8% heeft hiermee te maken. In Noord komt dit niet voor: hier rijden geen trams of treinen.

Tabel 2.4 Geluidshinder van verkeer en mensen (% (heel erg) gehinderd)

De meeste respondenten hebben geen geluidshinder van mensen op straat, alleen in stadsdeel Centrum komt het iets vaker voor. In totaal ervaart 13% van de respondenten geluidshinder van mensen op straat, in Centrum is dit 21%. In totaal heeft 15% overlast van de burens, variërend van 10% in Noord tot 17% in Zuid.

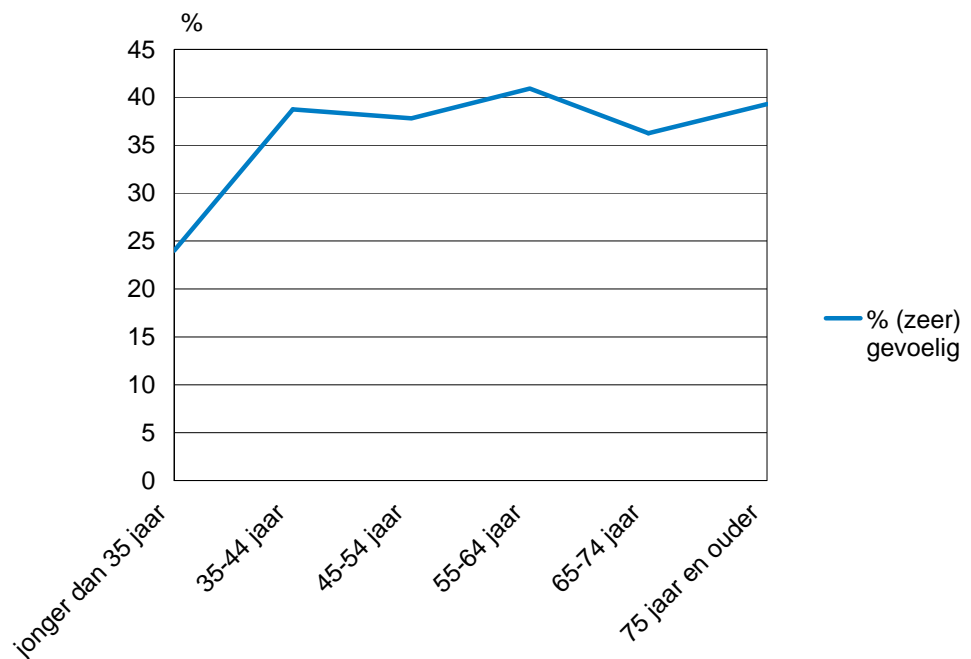
Een kwart van de respondenten heeft geen enkele geluidshinder. Slecht een enkeling (3 respondenten) ervaart van alle bronnen geluidshinder.

Met een regressieanalyse is bekeken welke vormen van geluidshinder van invloed zijn op lawaai in de buurt in het algemeen. Hieruit blijkt dat geluidshinder van wegverkeer en geluidshinder van mensen op straat samenhangen met de (afwezigheid van) rust in de buurt: mensen vinden hun buurt lawaaiig als er sprake is van wegverkeer en van mensen op straat. Mensen kunnen daarnaast wel last hebben van bijvoorbeeld vliegtuigen, maar ervaren dat niet als overlast 'in de buurt'.

3 Gevoeligheid voor geluid en behoefte aan stilte

Niet iedereen heeft snel last van geluid. De één kan veel meer geluid en drukte hebben dan de ander. Uit onderzoek blijkt dat mensen dit van zichzelf goed kunnen inschatten. Ruim een derde van de respondenten geeft aan gevoelig te zijn voor geluiden, iets minder dan een kwart is ongevoelig. Het overige deel, 40%, is hier neutraal over. Ouderen zijn vaker gevoelig voor geluid dan jongeren. Dit is interessant omdat met het klimmen der jaren het gehoor achteruit gaat. Overigens rapporteren van Wijnen en Van der Zee¹ dat het juist de groep jonger dan 30 jaar en ouder dan 70 jaar is die minder geluidsoverlast (van bijvoorbeeld vliegtuigen) heeft. Andere kenmerken (opleidingsniveau, werkzaam of niet werkzaam, herkomstgroep, huishoudensamenstelling of stadsdeel waar je woont) hebben geen invloed op de gevoeligheid voor geluid.

Figuur 3.1 Gevoeligheid voor geluid naar leeftijd (procenten)

¹ J. van der Wijnen & S. van der Zee. Geluidshinder naar woonlocatie en ervaren overlast in Amsterdam. In: Geluid: 2002, 3.

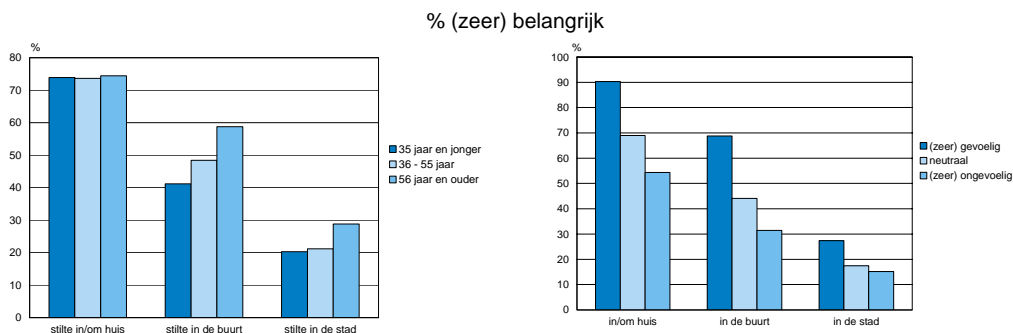
3.1 Thuis moet het stil zijn

Stilte is voor sommige mensen belangrijker dan voor anderen. In en om het huis is stilte voor de meeste mensen wel belangrijk, driekwart vindt dit (zeer) belangrijk. Ook in de woonbuurt is voor veel mensen stilte belangrijk (51%). In de stad hoeft het voor vele mensen niet zo stil te zijn: 48% vindt dit onbelangrijk.

Het belang van stilte in en om huis geldt voor iedereen, ongeacht kenmerken als leeftijd, huishoudensamenstelling of woonbuurt. Het belang van stilte in de buurt en in de stad neemt toe naarmate mensen ouder zijn.

Wat wel uitmaakt is de mate waarin mensen gevoelig zijn voor geluid. Mensen die gevoelig zijn voor geluid vinden stilte in huis bijna altijd belangrijk (90%). Mensen die niet gevoelig zijn voor geluid vinden stilte in huis in de helft van de gevallen niet (zeer) belangrijk.

Tabel 3.1 Belang stilte in huis, de buurt en de stad

Mensen die aangaven gevoelig te zijn voor geluid vinden uiteraard stilte belangrijk. Maar dat betekent niet dat het van hen overal stiller zou moeten zijn. Tweederde van de mensen die gevoelig zijn voor geluid hechten geen sterk belang aan stilte in de stad.

In totaal vindt 19% stilte in de stad, in de buurt en thuis belangrijk. Een kleine groep, 6% vindt zowel stilte in de stad, in de buurt en thuis niet belangrijk.

De meeste mensen die stilte in de buurt belangrijk vinden, wonen ook in een rustige buurt: 60%. Bijna een kwart van de mensen die aangaven stilte in de buurt belangrijk te vinden, vinden hun woonbuurt levendig of lawaaiig. Zij wonen wat vaker in Centrum en Zuid en zijn wat vaker van middelbare leeftijd, hoger opgeleid en hebben vaak geen kinderen.

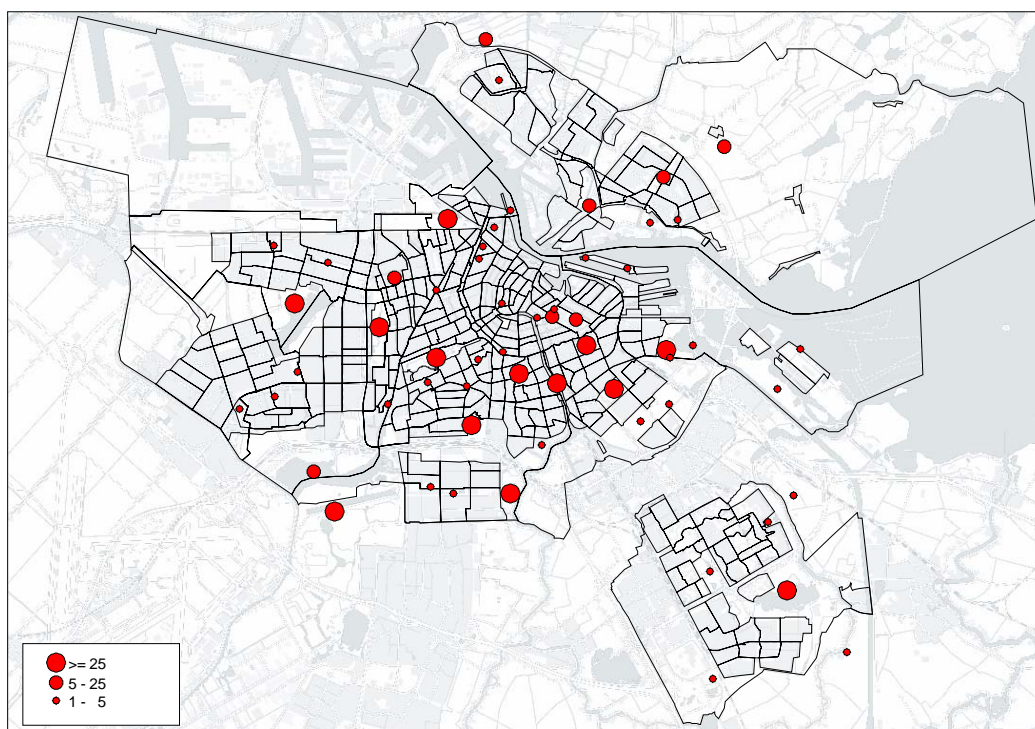
De meeste mensen die rust in huis belangrijk vinden, hebben ook rust in huis (82%). Een kleine groep van de mensen die rust in huis belangrijk vinden (8%), vindt zijn eigen huishouden levendig of lawaaiig. Het gaat hier vaak om gezinnen met kinderen, hoger opgeleid en woonachtig in de centrale delen van de stad.

De mensen bij wie hun voorkeur voor rust niet overeenkomt met hun eigen woonsituatie gaven vaak aan gevoelig te zijn voor geluid. Zij zullen waarschijnlijk vinden dat hun buurt of huis best wel wat stiller zou mogen zijn.

4 Stille plekken in de buurt

De respondenten is gevraagd één of meerdere plekken in hun eigen woonbuurt te noemen die zij als stil ervaren. Een meerderheid van de respondenten kent een stille plek in de woonbuurt, 82%.² Alleen in Centrum geven mensen wat vaker aan geen stille plekken in de buurt te hebben. Daar geeft 63% aan een stille plek in de buurt te kennen. Hoe levendiger of lawaaiiger mensen hun buurt vinden, hoe minder vaak men er een stille plek weet aan te wijzen.

Figuur 4.1 Stille plekken in de buurt naar aantal keren dat de plek genoemd is (abs.)

De respondenten gaven veel verschillende stille plekken in hun buurt. Deze zijn zoveel mogelijk gecategoriseerd. Plekken die maar door een paar mensen werden genoemd zijn ondergebracht in categorieën naar deel van de stad.

Plekken die het meest genoemd werden, zijn het Vondelpark, de Sloterplas of Sloterpark en het Westerpark. Onder stille gebieden in Noord vallen onder andere het Baanakkerpark, het Noorderpark en het Vliegenbos. Het Amsterdamse Bos of Nieuwe Meer, Gaasperplas of Gaasperpark, Beatrixpark, Rembrandtpark en Oosterpark worden daarna het meest genoemd. Dan gevolgd door verschillende stille gebieden in en rond Osdorp en Sloten. Stille gebieden in Zuidoost zijn onder andere het Bijlmerpark, de

² deze vraag is niet gesteld in het face-to-face enquête.

Bijlmerweide en de Hoge Dijk. Stille gebieden in oost zijn onder andere de Oosterbegraafplaats en de sportparken in de Watergraafsmeer. Stille gebieden in Centrum zijn onder andere het Wertheimpark, de Hermitage en het Prinseneiland. Stille gebieden in het oude deel van west zijn onder andere langs de Kostverlorenvaart en het Stenen Hoofd in Westerpark. Stille gebieden in Oud-Zuid zijn onder andere de Reinier Vinkeleskade en het Museumplein.

Tabel 4.1 Meest genoemde stille plekken naar delen van de stad

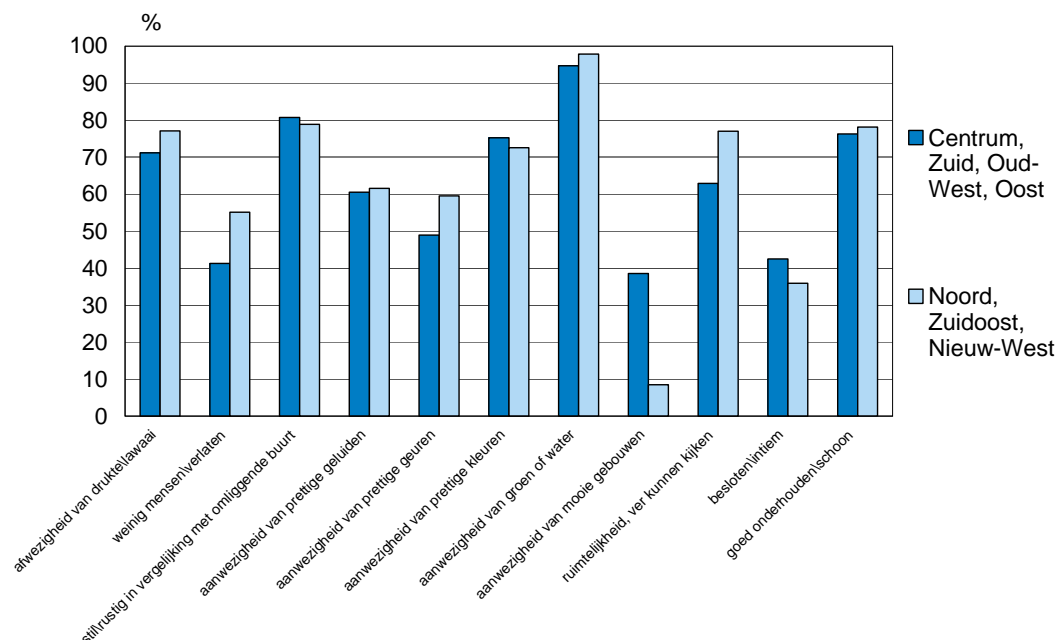
	1 ^e	2 ^e	3 ^e
Centrum	Stil gebied in het Centrum	Artis / Hortus	Westerpark
Oud West	Vondelpark	Westerpark	Rembrandtpark
Nieuw West	Sloterplas/ Sloterpark	Stil gebied in Osdorp, Sloten, Sloterveer	Amsterdamse Bos/ Nieuwe Meer
Oost	Oosterpark	Frankendael	Het IJ en de eilanden er omheen
Noord	Stil gebied in Noord, Waterland	Twiske	Overig
Zuidoost	Gaasperplas en Gaasperpark	Stil gebied in Zuid Oost	Overig
Zuid	Beatrixpark	Vondelpark	Amsterdamse Bos/ Nieuwe Meer

De helft van de respondenten bezoekt de genoemde plek tenminste wekelijks. Jongeren (< 35 jaar) bezochten hun genoemde stille plek wat minder vaak: in plaats van dagelijks of wekelijks, kwamen zij er vaker maandelijks. Ook het opleidingsniveau is van invloed op het bezoek van stille plekken in de buurt, hoger opgeleiden zoeken vaker een stille plek op in de buurt dan lager opgeleiden.

4.1 Stille plekken zijn ‘groene plekken’

In 95% van de gevallen zijn de genoemde stille plekken groene of waterrijke gebieden. In de centrale delen van de stad zijn het ook wel meer ‘stenige’ plekken, in de buitenwijken bijna nooit. Verlaten plekken en plekken met een weids vinden Amsterdammers – niet verwonderlijk - in de buitenwijken.

Figuur 4.2 Karakter stille plek (% van toepassing)

Stille plekken zijn over het algemeen schone en goed onderhouden plekken volgens ondervraagden. Voor sommige mensen zijn stille plekken waar ook andere mensen zijn, zonder dat er direct sprake is van contact. Zoals je wandelaars in een park tegenkomt zonder hen te spreken; die aanwezigheid van mensen is van invloed op de sfeer, de diversiteit en gezelligheid. Stille plekken zijn ook plekken om te sporten, de hond uit te laten en de mogelijkheid voor kinderen om er te spelen. Kortom, stille plekken zijn voor Amsterdammers over het algemeen niet stil in de letterlijke zin des woords.

Op basis van de karakterisering die mensen aan hun stille plek geven zijn er vier typen te onderscheiden:

Prettige geuren, kleuren, geluiden

Respondenten die hun stille plek karakteriseren met prettige geuren, kleuren en geluiden komen ook regelmatig op deze plek. Zij vinden stilte in de stad vaak belangrijk en gebruiken de stilte om op te laden, nieuw energie te krijgen. Plekken die zij noemen zijn bijvoorbeeld het Beatrixpark, de Hortus, Artis en het Amsterdamse Bos.

Ruimtelijk en mooie gebouwen

Mensen die aangeven dat de stille plek in hun buurt te karakteriseren is met ruimtelijkheid en aanwezigheid van mooie gebouwen noemen de ervaring van vrijheid op een stille plek belangrijk. Plekken die door hen genoemd worden zijn onder andere de Kop van het Java-eiland, het Stenen Hoofd en boulevard op IJburg. Allemaal plekken aan het IJ met moderne architectuur.

Stille gebieden in de stad

Verlaten, afwezigheid van mensen

Plekken die gekenmerkt worden door verlatenheid en afwezigheid van mensen liggen ook voornamelijk aan de randen van de stad. Plekken die dan genoemd worden zijn onder andere de Sloterplas, de Gaasperplas en Waterland. Allemaal grootschalige gebieden waar je, op rustige tijden, bijna niemand tegenkomt.

Ruimtelijk en groen

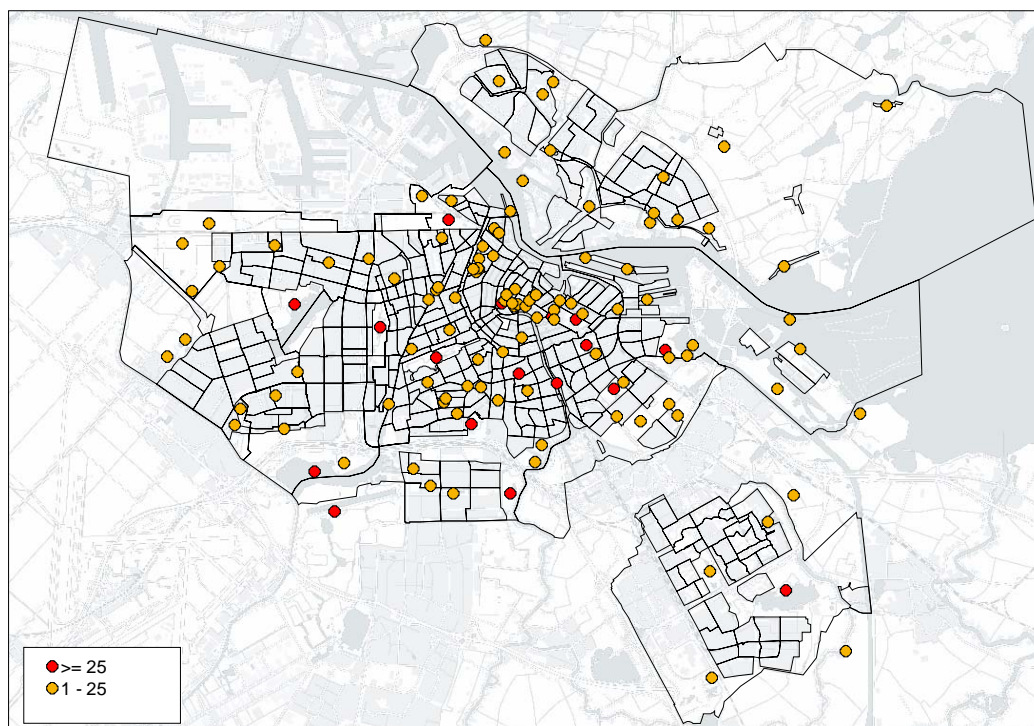
Anderen karakteriseren hun stille plek wel met ruimtelijkheid, maar in combinatie met groen. Hier vallen veel verschillende soorten plekken onder, verschillende middelgrote parken worden genoemd zoals het Oosterpark en het Rembrandtpark, maar ook kanalen als het Noord-Hollands kanaal en de Ringvaart in Oost.

5 Stille plekken in de stad

Niet iedereen heeft een stille plek in de buurt en ook is de buurt niet voor iedereen een plek van betekenis. Met name jongeren zijn weinig buurtgebonden en komen overal in de stad. In het vorige hoofdstuk is ingegaan op de stille plekken in de woonbuurt. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op stille plekken in de stad.

De meeste Amsterdammers weten één of meer stille plekken in de stad te noemen, 20% geeft aan geen stille plek te weten.³ Mensen met een hoger opleidingsniveau weten vaker een stille plek te noemen dan mensen met een lager opleidingsniveau (respectievelijk 66% en 88%).

Figuur 5.1 Stille plekken in de stad naar aantal keren genoemd (abs.)

De meest genoemde stille plek in de stad is het Begijnhof, bijna een derde van de respondenten noemde deze plek. Daarna volgt het Vondelpark, een kwart noemde dit park.

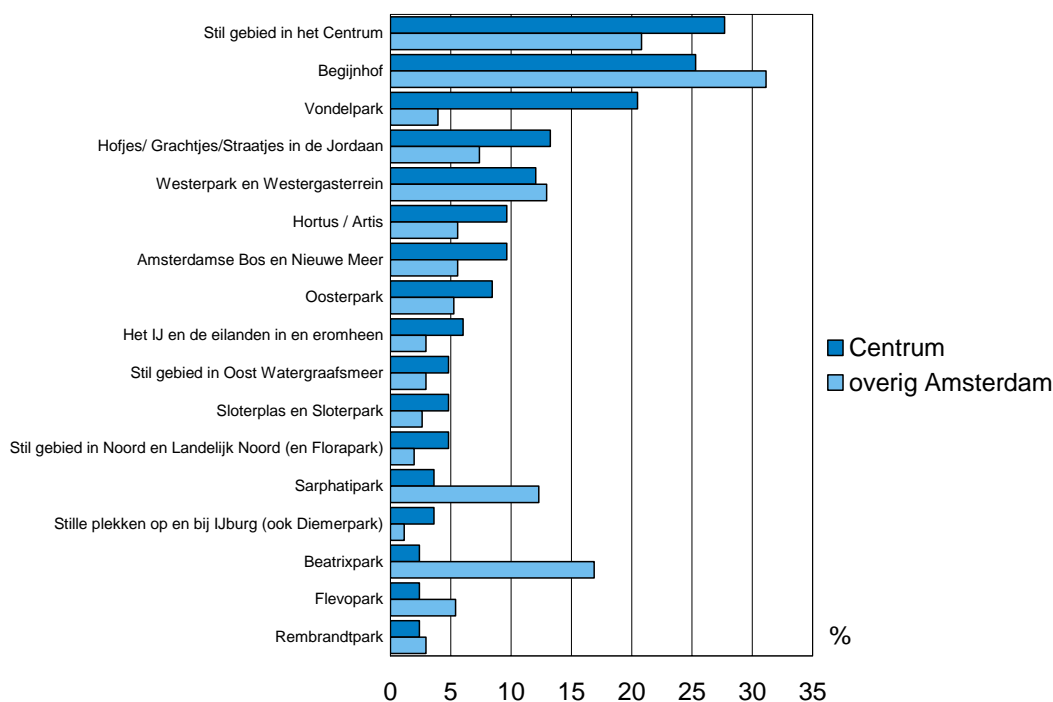
Veel mensen noemen plekken in het Centrum (Begijnhof, de Jordaan en allerlei overige plekken), terwijl mensen die in het Centrum wonen vaker aangeven dat er geen stille plek in hun buurt is. Centrubewoners die aangaven dat er geen stille plek in hun buurt is,

³ De vraag is, in tegenstelling tot de vraag over de stille plek in de buurt, wel opgenomen in de face-to-face enquête. Ook is deze vraag gesteld aan het gehele panel. Het totaal aantal respondenten is hier 2.254.

noemen als stille plek in de stad vaak plekken rondom het Centrum (bijvoorbeeld Vondelpark en het Westerpark).

Het Begijnhof wordt vaker door mensen van buiten het Centrum genoemd. De Hortus en Artis en andere stille plekken in het Centrum worden vaker door Centrubewoners genoemd. Opvallend is dat het Begijnhof een prototypische stille plek is, behalve voor Centrum-bewoners. Voor hen is het een toeristische attractie.

Figuur 5.2 Zeventien meest genoemde stille plekken in Centrum, naar stadsdeel

Een derde van de respondenten die een stille plek in de stad noemen, komt minimaal wekelijks op deze plek. Dit is minder vaak dan de frequentie van bezoek aan een stille plek in de buurt, hier kwam de helft wekelijks. Jongeren bezochten minder vaak dan ouderen een stille plek in de buurt, maar voor de stille plekken in de stad geldt dit niet. Leeftijd maakt hier niet uit. Ook andere kenmerken hebben geen invloed op de frequentie van het bezoek. Hoe vaak een stille plek bezocht wordt is daarmee redelijk universeel en niet gebonden aan persoonlijke eigenschappen.

De respondenten is gevraagd of er op de stille plek die zij noemden ook weleens storende geluiden zijn en welke geluiden dat dan zijn. Een derde van de respondenten die een stille plek in de stad noemden geeft aan dat daar geen storende geluiden zijn. Mensen die aangeven dat er wel storende geluiden zijn, noemen vaak vliegtuigen (19%). Ook verkeer in het algemeen en van snelwegen wordt veel genoemd (beide 16%). Daarna volgen mensen als belangrijkste rustverstoorders (15%). Anderen noemen scooters en brommers (10%) en (vracht)auto's (8%).

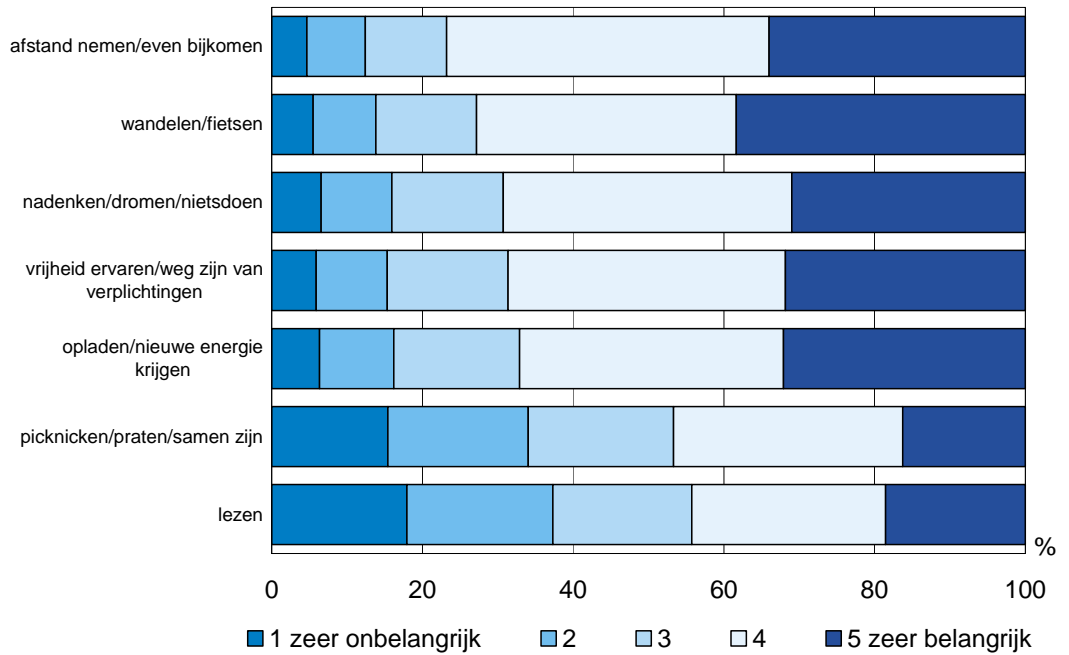
Vliegtuiglawaai wordt veel genoemd als rustverstoorder, maar in paragraaf 2.1 kwam naar voren dat vliegtuiglawaai geen invloed heeft op het ervaren lawaai in de buurt of bij het huis. Vliegtuigen vormen wel een bron van hinder, maar zorgen er niet voor dat een buurt of plek niet meer als stil worden ervaren.

6 Activiteiten en stille plekken

Wat verwachten Amsterdammers van een stille of rustige plek, waarvoor moet het geschikt zijn? De respondenten is gevraagd om van een aantal activiteiten of functies aan te geven of deze belangrijk voor hen zijn. Enerzijds gaat het om concrete activiteiten (wandelen/fietsen, picknicken/praten/samenzijn en leven), anderzijds om gevoelskwesaties (afstand nemen/even bijkomen, nadenken/dromen/nietsdoen, vrijheid ervaren/weg zijn van verplichtingen en opladen/nieuwe energie krijgen).

Stille plekken zijn vooral belangrijk om even bij te komen en afstand te kunnen nemen. Wandelen en fietsen vormen daarin belangrijke activiteiten. Sociale activiteiten en lezen zijn van minder belang. De meningen zijn meer verdeeld over het belang van wegdromen, vrijheid ervaren en nieuwe energie krijgen.

Figuur 6.1 Belang van verschillende activiteiten/functies van een stille plek.

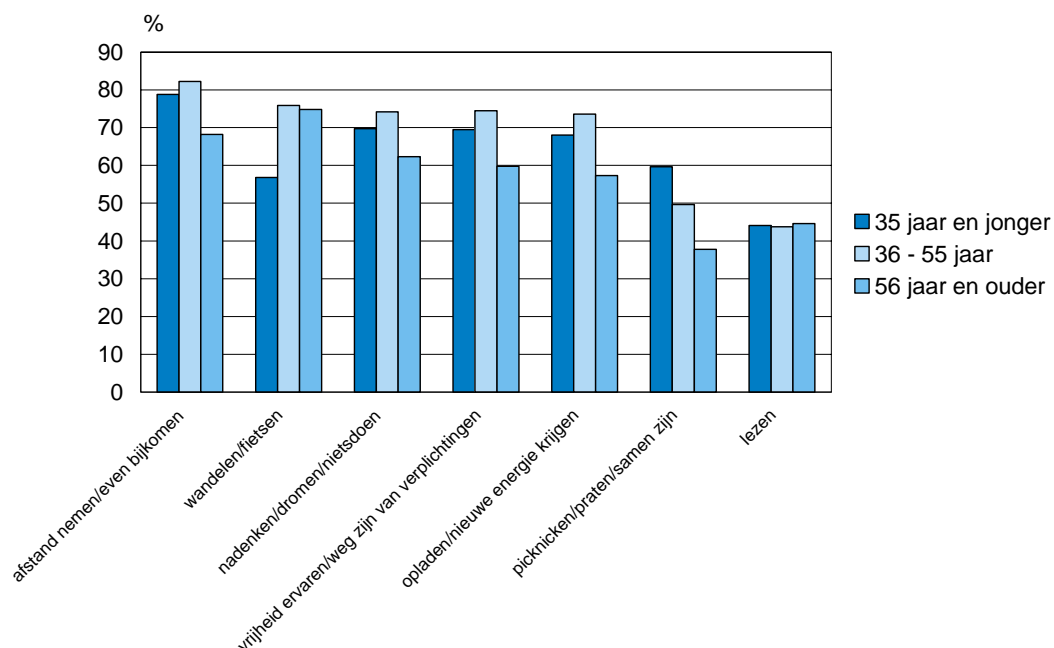

Mensen die aangeven vaak of bijna altijd tijd te kort komen of te weinig tijd hebben om echt tot rust te komen, hechten meer belang aan alle genoemde activiteiten dan mensen die wel met hun tijd uitkomen. Zo vindt bijna de helft van hen het zeer belangrijk dat je op een stille plek even afstand kunt nemen of kunt bijkomen, tegenover een derde deel van de mensen die over het algemeen wel uitkomen met hun tijd. Ook bij de andere vragen zien we dit verschil. Mensen met een druk leven hechten daarmee over de hele linie meer

waarde aan de mogelijkheden van een stille plek. Zij kunnen de stilte gebruiken om te ontsnappen of bij te komen van de drukte.

Ook mensen die aangeven gevoelig te zijn voor geluiden hechten meer waarde aan de mogelijkheden van een stille plek. Zij vinden met name zaken als 'vrijheid ervaren/weg zijn van verplichtingen' en 'opladen/nieuwe energie krijgen' vaak zeer belangrijk (beide 40%, tegenover gemiddeld 30%).

Figuur 6.2 Belang van verschillende activiteiten/functions van een stille plek naar leeftijd (% (zeer) belangrijk).

Activiteiten die meer met 'onthaasten' te maken hebben zijn vooral belangrijk voor jonge mensen en mensen van middelbare leeftijd. Ouderen geven minder vaak aan dat stille plekken de mogelijkheid moeten hebben om er 'afstand te nemen', 'weg te zijn van verplichtingen' of 'op te laden'. Sociale activiteiten, elkaar ontmoeten of picknicken zijn voor jongeren belangrijker dan voor ouderen, zoals een zomerse dag in het Vondelpark duidelijk maakt. Ouderen hechten meer waarde aan de mogelijkheid om te wandelen of te fietsen.

Zaken die respondenten zelf noemen die van belang zijn voor een stille plek zijn dat het er schoon, goed onderhouden en veilig is. Ook de aanwezigheid van mooie natuur wordt veel genoemd. Men is verdeeld over de plaats van honden in stille gebieden, hondenbezitters willen er graag hun hond uit kunnen laten, anderen zien liever een hondenverbod.

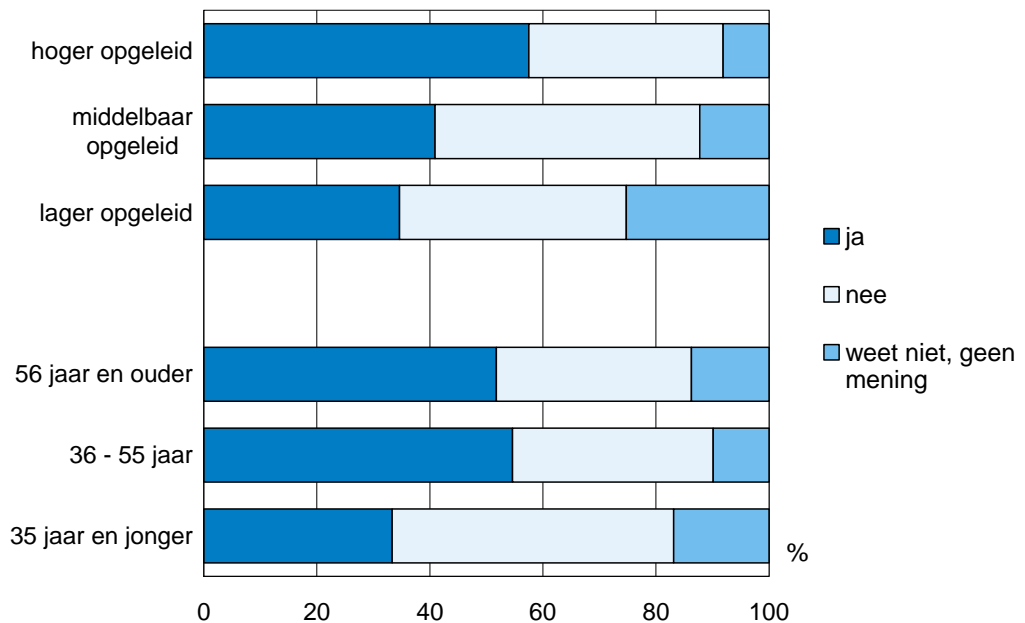
7 Meer stilte in de stad?

Stilte is voor veel mensen wel voorhanden en ook weten de meeste mensen wel stille plekken te noemen in de stad. Maar is er volgens hen meer aandacht voor nodig vanuit de gemeente? En wat zou de gemeente er dan aan kunnen doen?

Op de vraag of de gemeente meer aandacht moet besteden aan stilte in de stad, geeft de helft van de respondenten een bevestigend antwoord. In landelijk onderzoek gaf 90% aan dat de overheid stilte en rust moet bevorderen. Stilte en rust worden belangrijk gevonden, maar niet voor iedereen hoeft dat in de stad voorhanden te zijn. In totaal vindt 38% het niet nodig dat de gemeente meer doet aan stilte. De overige 13% heeft hier geen mening over.

Respondenten die meer aandacht voor dit onderwerp zouden willen, zijn wat vaker hoger opgeleid en wat vaker van middelbare en oudere leeftijd. Respondenten met een lagere opleiding hebben vaak geen mening over dit onderwerp. Jongeren vinden aandacht van de gemeente minder belangrijk.

Figuur 7.1 Vindt u dat er vanuit de gemeente meer aandacht zou moeten zijn voor stilte in de stad?

Veel respondenten noemen dat de bestaande stille plekken behouden moeten blijven, niet volgebouwd moeten en plekken ook wel eens onontwikkeld mogen blijven. Verder wordt aangegeven dat bestaande stille plekken beter onderhouden moeten worden, en dat de kwaliteit omhoog moet. Ook geven mensen aan dat er meer groene plekken mogen

Stille gebieden in de stad

komen en meer parken in de stad. Binnenpleintjes en –hofjes mogen vaker opengesteld worden voor publiek.

Andere suggesties hebben meer betrekking op ongemak dan op concrete aanbevelingen aan de gemeente: auto's en brommers moeten worden 'aangepakt' volgens sommigen; er zou vaker een autoloze zondag moeten komen; vliegverkeer mag volgens een aantal mensen omgeleid worden; bouwwerkzaamheden zijn voor sommigen een bron van geluidsoverlast, anderen zouden het al prettig vinden als het wat later in de ochtend begon. Burenoverlast en overlast van jongeren op straat worden ook genoemd, waarbij er wordt toegevoegd dat dit serieuzer moet worden genomen en meer middelen moeten komen om dit aan te kunnen pakken. Ook mag er van een aantal respondenten wel meer gedaan worden tegen overlast van muziek vanaf het water. De zondagsrust mag van een aantal weer terugkeren en dus de winkels op zondag weer dicht. Samengevat zijn er – op zijn Amsterdams – weinig zaken die onbesproken blijven op de vraag wat er zou kunnen veranderen in de stad om de rust te bewaren.

8 Vrije tijd en tot rust komen

Wat doen Amsterdammers zelf om tot rust te komen, hebben zij genoeg vrije tijd om voldoende uit te rusten, of is er eigenlijk nauwelijks voldoende tijd voor ontspannende activiteiten?

In een open vraag is respondenten gevraagd aan te geven wat zij doen om tot rust te komen en bij te komen van de stadse drukte. Tot rust komen en bijkomen van de stadse drukte doen mensen veelal thuis, een kwart geeft aan thuis tot rust te komen. Soms vergezeld van een partner, boek, film, muziek en/of kop thee.

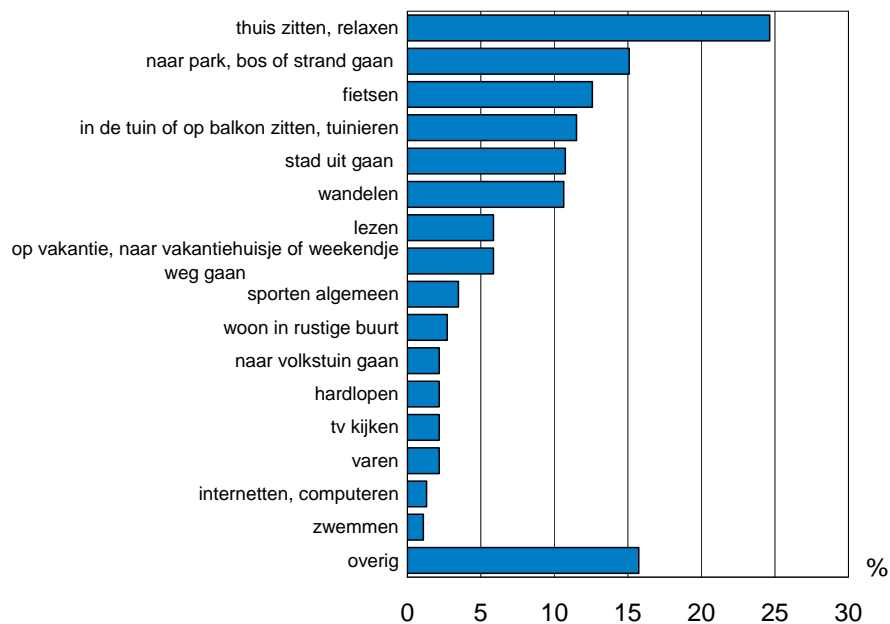
'Gewoon lekker thuis zitten, krantje lezen.'

'in mijn huis gaan zitten, aan de amstel, deur van balkon open, zonnescherm naar beneden. Klaar. Rust.'

'Op de bank gaan zitten met een beker thee en muziek van Monteverdi op.'

'Thuis rustig theedrinken met mijn vrouw.'

Figuur 8.1 Wat Amsterdammers doen om bij te komen van de drukte van de stad (% van het totaal aantal respondenten)

Ongeveer 15% geeft aan naar buiten, naar een park, bos of strand te gaan. Vooral het Amsterdamse bos en de grote parken worden veel genoemd. Wandelen, fietsen en sporten worden ook vaak genoemd.

Niet iedereen doet iets speciaal om tot rust te komen en bij te komen van de drukte. Zij vinden die stadse drukte wel mee vallen, of ondervinden daar geen hinder van:

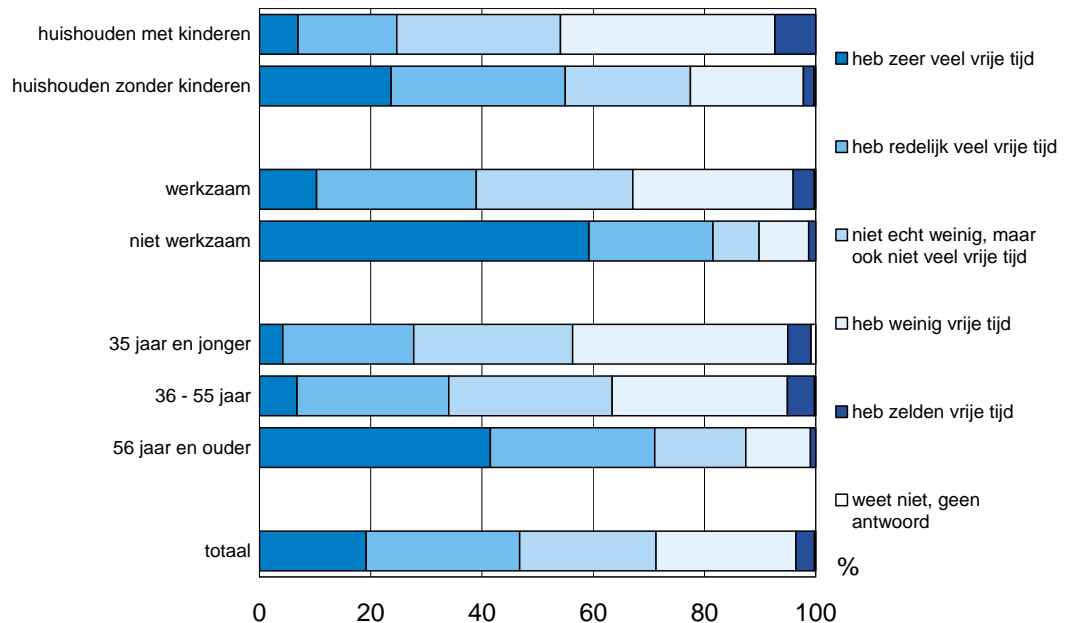
'Ik heb geen behoefte aan stille gebieden, dus doe eigenlijk niets om even weg te zijn van de stilte...'

'Ik vind de drukte van de stad geweldig'

8.1 Helft Amsterdammers heeft genoeg vrije tijd

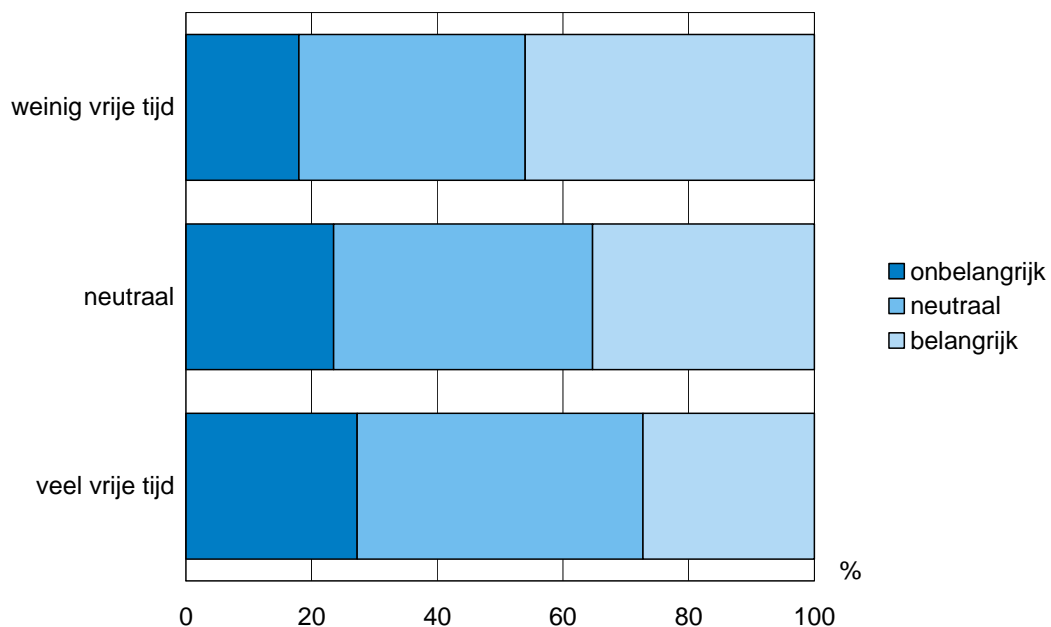
Om rust te vinden is beschikbaarheid van vrije tijd een voorwaarde. Bijna de helft van de respondenten (47%) geeft aan (redelijk) veel vrije tijd te hebben. Ruim een kwart beschikt over weinig vrije tijd (28%). Met name mensen die werkzaam zijn, kinderen hebben en mensen die jong zijn hebben weinig vrije tijd.

Figuur 8.2 Heeft u voor uw gevoel veel of weinig vrije tijd?

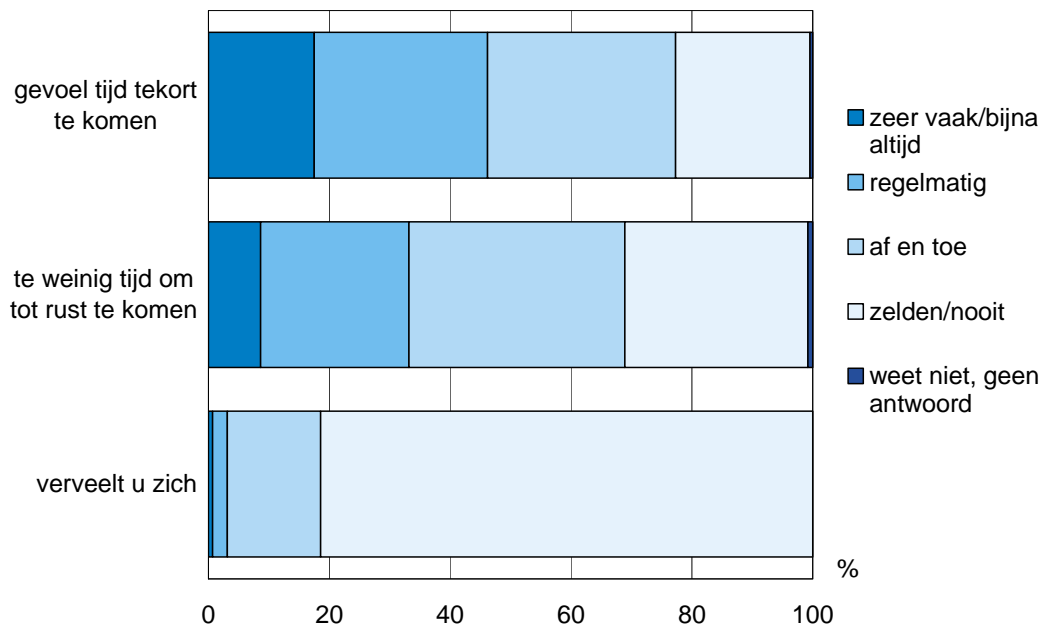
Mensen die over weinig vrije tijd beschikken hebben in het algemeen niet meer behoefte aan stilte. Jonge mensen hebben over het algemeen het minste behoefte aan stilte in de buurt. Maar naarmate jonge mensen minder vrije tijd hebben, neemt het belang van stilte toe.

Figuur 8.3 Belang van stilte in de buurt en mate van vrije tijd, jonger dan 35 jaar

Veel respondenten hebben weleens het gevoel tijd tekort te komen. Bijna de helft (47%) heeft dit regelmatig tot vaak. Een derde heeft regelmatig of vaak te weinig tijd om echt tot rust te komen. Verveling is dan ook een zeldzaam verschijnsel, slechts 3% van de respondenten heeft hier regelmatig mee te maken.

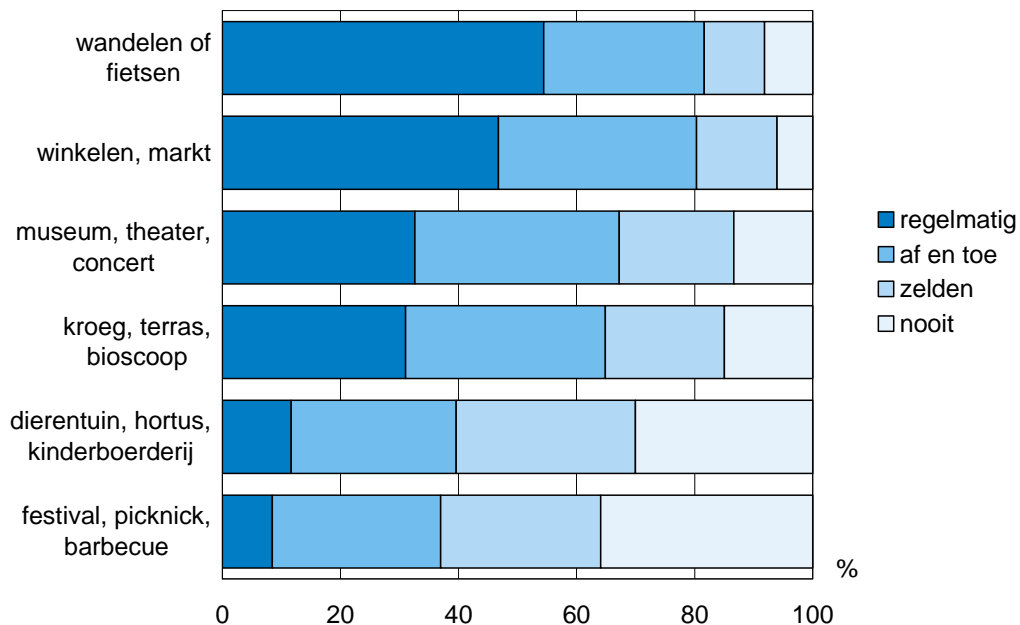
Figuur 8.4 Met welke regelmaat heeft u ...

8.2 Veel Amsterdammers wandelen en fietsen in hun vrije tijd

Wat doen Amsterdammers in hun vrije tijd? Zoeken zij stedelijk vermaak op, of kiezen zij eerder voor rustige activiteiten, kiezen zij voor sociale activiteiten of gaan zij mensen eerder uit de weg?

Figuur 8.5 Frequentie waarin verschillende activiteiten ondernomen worden

De meeste respondenten wandelen of fietsen weleens in en om Amsterdam in hun vrije tijd. Minder dan 20% doet dit zelden of nooit. Ook gaan de meesten met enige regelmaat winkelen of naar de markt. Typisch stedelijke vrije tijdsbestedingen als museum-, theater- of concertbezoek en naar de kroeg, terras of bioscoop worden iets minder regelmatig ondernomen. De groep die af en toe of regelmatig naar de dierentuin, hortus of kinderboerderij gaat of weleens naar een festival, picknick of barbecue in het park gaat is weer een stuk kleiner.

Wandelen of fietsen doen ouderen vaker dan jongeren en hoger opgeleiden vaker dan lager opgeleiden. Het bezoeken van festivals, picknicks en barbecues doen jongeren vaker dan ouderen, en zij wonen wat vaker meer centraal in de stad. Naar de kroeg, bioscoop of terras is ook een activiteit die jongeren vaker ondernemen dan ouderen, ook zijn het vaker hoger opgeleiden en mensen die centraal in de stad wonen. Het bezoeken van concerten, musea en theater doen ouderen vaker dan jongeren en mensen die centraler in de stad wonen vaker dan mensen die verder van het Centrum af wonen. Mensen met kinderen gaan vaker naar dierentuin, hortus of kinderboerderij. Winkelen of naar de markt gaan in je vrije tijd wordt vaker gedaan door mensen die verder weg wonen van het Centrum.

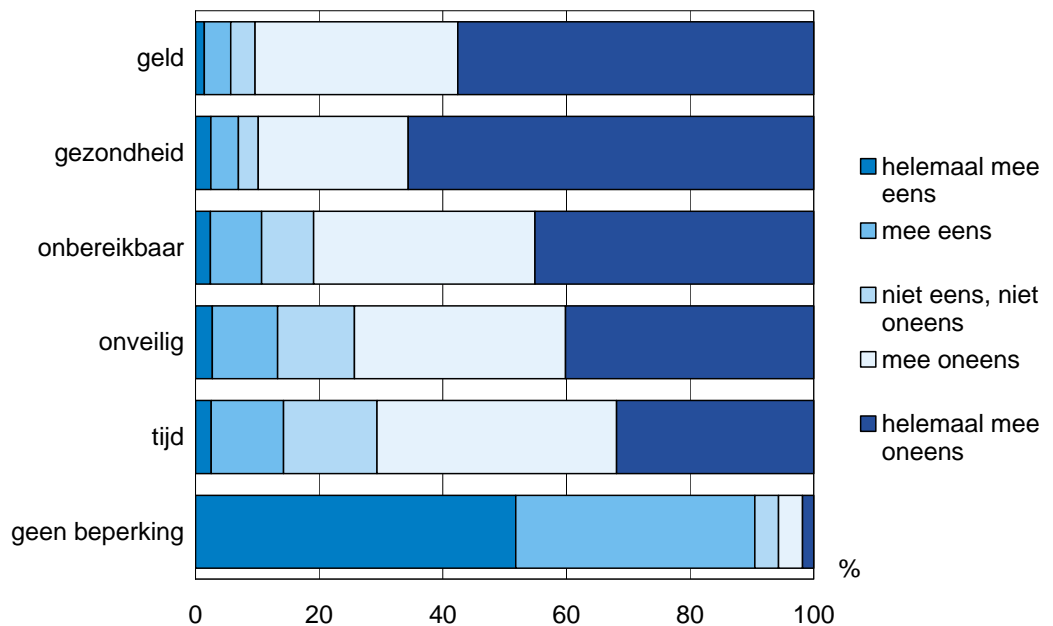
Mensen die regelmatig festivals, barbecues en picknicks in het park bezoeken en mensen die regelmatig naar de kroeg, bioscoop of terras gaan, zijn ook mensen die minder belang hechten aan stilte in de stad. Voor mensen die graag wandelen of fietsen is stilte in de stad wel belangrijk.

9 Beperkingen om stille gebieden te bezoeken

Niet iedereen heeft zomaar de mogelijkheid ergens naartoe te gaan waar en wanneer hij/zij daar zin in heeft. Een slechte gezondheid, gebrek aan geld en tijd kunnen belemmeringen vormen. Om stille gebieden te kunnen bezoeken moeten deze eveneens bereikbaar zijn en je moet je er veilig voelen.

De meeste mensen kunnen echter makkelijk een groengebied of stille plek bezoeken (90%). Als er al bezwaren zijn, zijn dat tijdgebrek (14%), een gevoel van onveiligheid (13%) of een lastige bereikbaarheid (10%). Voor een klein deel van de respondenten is geldgebrek of de gezondheid een beperking om groene of stille gebieden te bezoeken.

Figuur 9.1 Ervaren beperkingen om stille gebieden te bezoeken

Beperkingen om stille of groene plekken te bezoeken ondervinden vooral lager opgeleiden en mensen met een slechtere gezondheid.

Beperkingen vanwege geldgebrek komt daarnaast wat vaker voor bij gezinnen met kinderen. Respondenten die aangaven beperkingen te ondervinden in het bezoeken van stille plekken, kwamen ook minder vaak op de stille plek in de stad die zij noemden. Voor mensen waar het gebrek aan geld het probleem vormt is stilte in huis juist vaker belangrijk.

10 Conclusie

In dit onderzoek is antwoord gegeven op een aantal vragen.

Wat zijn volgens Amsterdammers de stille plekken in de stad?

En wat is er kenmerkend aan deze plekken, wat maakt nu juist deze plekken stil?

In welke mate hebben Amsterdammers behoefte aan rust en stilte?

Hoe vindt de Amsterdammer zijn rust?

Hieronder wordt eerst ingegaan op de stille plekken in de stad en de kenmerken ervan, daarna wordt ingegaan op de behoefte aan stilte en het vinden van rust.

Stille plekken in Amsterdam en de kenmerken van deze plekken

Van de Amsterdammers kan 82% een stille plek in de buurt noemen. Hieronder gaan we eerst in op die stille plekken en op de kenmerken ervan. Plekken waar Amsterdammers tot rust komen zijn de volgende:

- Parken met een gevarieerde inrichting die geassocieerd worden met prettige geuren, kleuren en geluiden als de Hortus, Artis, het Beatrixpark en het Amsterdamse Bos.
- Open plekken aan het IJ die geassocieerd worden met ruimtelijkheid en mooie gebouwen als de Kop van het Java-eiland, de boulevard langs het IJmeer op IJburg en het Stenen Hoofd in Westerpark
- Grootschalige gebieden buiten de ring die geassocieerd worden met verlatenheid of afwezigheid van mensen zoals de Gaasperplas, Sloterplas en Waterland.
- Middelgrote parken en wateren die men associeert met ruimtelijkheid en groen als het Rembrandtpark, Oosterpark, de Ringvaart in Oost en het Noord-Hollandskanaal in Noord.

Specifieke plekken in de stad die worden genoemd zijn bijvoorbeeld het Begijnhof gevolgd door de grote en bekende gebieden zoals het Vondelpark en Amsterdamse Bos/Nieuwe Meer. Mensen noemen daarnaast vaak verschillende hofjes, straatjes en grachtjes in de Jordaan en het Westerpark als stille plekken.

Behoeft aan stilte en rust en hoe die rust te vinden

Ruim een derde deel van de respondenten geeft aan gevoelig te zijn voor geluid. Dat geldt vaker voor ouderen dan voor jongeren. Stilte in huis is voor bijna iedereen wel in enige mate belangrijk. Thuis is ook de belangrijkste plek om tot rust te komen. Stilte in de buurt is met name belangrijk voor mensen die gevoelig zijn voor geluid en voor ouderen. Stilte in de stad is voor veel mensen niet belangrijk, ook bij mensen die gevoelig zijn voor geluid is dit niet vaak een belangrijk punt.

De helft van de respondenten vindt dat de gemeente meer zou kunnen doen om stilte en rust in de stad te bevorderen of behouden. Er zouden meer stille plekken in de stad gecreëerd kunnen worden, bijvoorbeeld door hofjes en binnentuinen te openen voor

Stille gebieden in de stad

publiek. Ook zou er meer oog kunnen zijn voor het behouden van bestaande stille plekken door lawaai te weren of plekken onbebouwd te laten.

De mensen die niet zoveel op hebben met rust en stilte, zijn vaak jong en vinden hun ontspanning in de kroeg of terras of in het stadspark bij festivals, barbecues en picknicks. Zij zoeken het rumoer van de stad graag op. Hoger opgeleiden zoeken vaker een stille plek op in de buurt dan lager opgeleiden. Voor ouderen is stilte en rust belangrijk, maar minder als een ontsnapping uit een druk bestaan.

.

Bijlage 1: Achtergrondkenmerken

Tabel B.1 Geslacht

	abs.	%
man	422	40
vrouw	620	59
onbekend	3	0
totaal	1.045	100

Tabel B.2 Leeftijd

	abs.	%
35 jaar en jonger	225	22
36 - 55 jaar	476	46
56 jaar en ouder	342	33
onbekend	2	0
totaal	1045	100

Tabel B.3 Huishoudensamenstelling

	abs.	%
alleenwonend	358	34
stel zonder kinderen	213	20
stel met kinderen	269	26
eenoudergezin	76	7
overig	114	11
onbekend	15	1
totaal	1045	100

Tabel B.4 Herkomstgroep

	abs.	%
Surinamers	57	6
Antillianen	12	1
Turken	50	5
Marokkanen	96	9
ov. niet-westerse allochtonen	41	4
westerse allochtonen	103	10
autochtonen	683	65
onbekend	3	0
totaal	1045	100

Stille gebieden in de stad

Tabel B.5 Stadsdeel

	abs.	%
Centrum	114	11
Westerpark	39	4
Oud-West	72	7
Zeeburg	65	6
Bos en Lommer	50	5
De Baarsjes	70	7
Amsterdam-Noord	77	7
Geuzenveld-Slotermeer	69	7
Osdorp	66	6
Slotervaart	61	6
Zuidoost	72	7
Oost-Watergraafsmeer	81	8
Oud-Zuid	116	11
Zuideramstel	70	7
onbekend	23	2
totaal	1045	100

Tabel B.6 Opleidingsniveau

	abs.	%
lager opgeleid	202	19
middelbaar opgeleid	220	21
hoger opgeleid	591	57
onbekend	32	3
totaal	1045	100